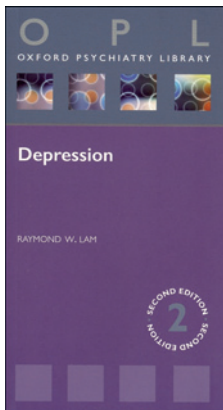

Depresjonens lommeparlør

Raymond W. Lam

Depression

2. utg. 129 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2012. Pris GBP 13
ISBN 978-0-19-969273-6

Forfatteren ønsker å nå ut til alle helsearbeidere som i sin daglige praksis møter pasienter med depressive lidelser. Hensikten er å bidra til at depresjon oppdages av helsearbeidere og at det tilbys optimal, kunnskapsbasert behandling. Boken er hensiktsmessig og logisk bygd opp med 9 kapitler, etterfulgt av et appendiks med de vanligste depresjonsskalaene brukt i klinisk praksis. Forfatteren har tidligere skrevet en mengde bøker, artikler og retningslinjer for depresjonsbehandling. I denne andre utgaven (den første kom for tre år siden) har han spesielt oppdatert kapitlene som omhandler behandlingen av depressive lidelser.

Det første kapitlet omhandler depresjonens epidemiologi. Deretter fortsetter det kronologisk med kapitler om etiologi, diagnose og klinisk bilde, ulike psykoterapier, ulike aktuelle medikamenter og somatiske behandlingsformer – før det til slutt gis et bilde av depressive lidelser hos gravide, eldre med somatisk sykdom og barn.

Hvert kapittel starter med en relevant oppsummering med «key points» av hva kapitlet tar for seg. Disse nøkkelpunktene dekker hovedpunktene i kapitlene på en usedvanlig bra måte. For noen av kapitlene tenkte jeg faktisk at det var nok med disse punktene. Etter hvert kapittel er det en oppdatert litteraturliste med aktuelle artikler for videre lesning.

Illustrasjonene består av enkle og informative figurer og tabeller. På grunn av formatet er teksten i noen av figurene i minste laget. Ønsker man å få med seg alle tekstene i figurene og er over 40 år, melder det seg høyst sannsynlig et brillebehov.

Depresjon er en av de hyppigst forekommende psykiske lidelsene. Det å ha et lite og lett tilgjengelig oppslagsverk med praktiske råd om hvordan depresjon best kan identifiseres, og som beskriver hva som er optimal behandling, tror jeg er nyttig for de fleste leger. Spesielt bra var kapitlet om mer «spesielle» pasientgrupper: Hva gjør man når behandlingen ikke virker? Hva må man være oppmerksom på ved behandling av eldre pasienter med somatiske plager? Hva er optimal depresjonsbehandling hos barn og unge? Her svarer forfatteren på mange av de vanskelige problemstillingene som klinikere ofte står ovenfor.

I en så kortfattet bok, om et så stort og omfattende emne, er det umulig å gi en utdypende og omfattende beskrivelse av alle aspekter ved depressive lidelser. Du lærer ikke å bli en god psykoterapeut for depressive plager ved å lese denne boken, men du får et godt innblikk i hva som er effektive behandlingsmetoder.

Boken treffer absolutt sine målgrupper. Spesielt tror jeg den vil være nyttig for utdanningskandidater i psykiatri. For psykiatere er den lettest og gir en fin oppdatering av hvor depresjonsfeltet står i dag. Videre kan den være et godt hjelpemiddel for fastleger og sykehusleger. De viktigste aspektene ved depresjon og depresjonsbehandling dekkes på en oversiktlig måte.

Jan Ivar Røssberg

Regionalt kompetansesenter for tidlig intervensjon ved psykoser – TIPS Sør-Øst
Oslo universitetssykehus

Hva er akseptabel risiko i medisinsk forskning?

Sigmund Simonsen

Acceptable risk in biomedical research

European perspectives. 293 s, tab, ill.
Heidelberg: Springer, 2012. Pris EUR 100
ISBN 978-94-007-2677-2

Hvor stor risiko er det akseptabelt at forskningspersoner utsettes for i medisinsk forskning? Det er hovedspørsmålet i Sigmund Simonsens oversiktlige og velskrevne bok. For å besvare spørsmålet tar Simonsen utgangspunkt i Europarådets Oviedokonvensjon og EU-direktivet om kliniske utprøvinger, der han identifiserer et proporsjonalitetsprinsipp: Relevante risikoer og byrder ved å delta i forskning skal avveies mot mulig nytte. Formålet med proporsjonalitetsprinsippet er å beskytte forskningsdeltakerne, å bevare tillit til forskningen og å etablere en felles standard for regulering av forskning i de europeiske landene. Prinsippet spesifiserer hvordan man i praksis skal avveie den enkeltes interesser mot samfunnets og vitenskapens interesser. Proporsjonalitetsprinsippet setter også grenser for hvor mye risiko og skade en frisk forsøksperson kan utsette seg for. Slik sett er det et paternalistisk prinsipp, og ut fra dets beskyttende intensjoner slekter det på føre-var-prinsippet.

I tilfeller der forsøkspersonen kan ha direkte nytte av å delta i forskningen, kan risikoen og belastningen ved å delta være stor, så lenge nytten er større. Her er det i prinsippet ingen forskjell om man er samtykkekompetent eller ikke. Dersom den enkelte selv ikke har nytte av å delta i forskningen, må risikoen for den enkelte være «akseptabel» dersom personen er samtykkekompetent. Hvis vedkommende ikke er samtykkekompetent eller er spesielt sårbar, kan vedkommende bare delta i forskning dersom den medfører «minimal» risiko og belastning. Simonsen gir konkrete råd om hvordan «minimal risiko» kan forstås: En sannsynlighet for død på rundt 1: 500 000 er minimal risiko. Men det må en samlet kvantitativ, kvalitativ og delvis subjektiv vurdering til for å vurdere hva som er «akseptabel risiko».

Simonsen synliggjør forskerens ansvar og tydeliggjør betydningen av internasjonal regulering av forskning. Han avdekker mangler og svakheter ved den europeiske reguleringen, ved REK OG NEM og ved den norske lovgivningen, som han selv har vært med på å utforme. Boken gir også en juridisk forankring til det omdiskuterte equipoise-prinsippet.

Enkelte vil nok kunne hevde at Simonsen trekker proporsjonalitetsprinsippet vel langt og at boken mangler en grundigere diskusjon av dets normative grunnlag, implikasjoner og forhold til andre prinsipper for forskning på mennesker. Han ser proporsjonalitetsprinsipper der andre ser nytteetiske avveieringer og opphører det nærmest til en deontologisk plikt. Det kan også virke noe underlig at han insisterer på at en avveing av risiko og nytte ikke er et nytteetisk prinsipp. Drøftingen av kausalitet virker også overfladisk.

På tross av disse og andre innvendinger er dette en bok det er lett å anbefale. Den er velskrevet, kritisk, rik på eksempler og gir et godt innblikk i reguleringen av forskning på mennesker. Den vil ha interesse for langt flere enn bare forskere og personer med interesse for forskningsetikk og forskningsjus.

Bjørn Hofmann

Høgskolen i Gjøvik
og
Universitetet i Oslo